

PŘESKUPENÍ A VYSTŘÍDÁNÍ PŘI ÚTOKU Z PŘÍMÉHO DOTYKU

Tímto příspěvkem chci navázat na svůj článek uveřejněný ve Vojenské mysli čís. 3/1988, ve kterém jsem popsal zásady útoku zahajovaného z přímého dotyku s nepřítelem.

Přeskupení a vystřídání je s tímto způsobem přechodu do útoku **nerozlučně spjata** a bez nadsázky lze konstatovat, že patří k velmi náročným úkolům, které velitelé, štáby a vojska mají plnit.

● **Přeskupení**, které je možné uskutečňovat jak před zahájením operace (boje), tak i v jejím průběhu, a to z hloubky k frontě, podél fronty nebo z fronty k týlu, je druhem manévru, při němž dochází k přemístění vojsk z jednoho prostoru do druhého **s cílem**:

- vytvořit **nové uskupení**; je tomu tak především v případech, kdy byla divize v obraně (a můžeme hodnotit, že úspěšně) a obdržela úkol pro přechod do útoku, nebo
- zaujmout **výhodnější bojovou sestavu** ke splnění stanoveného (tzn. již předtím útočného) bojového úkolu; je tomu zejména v případech, kdy divize předpokládá obnovit zteč z chodu, která nebyla dříve úspěšná.

Přeskupení divize, která je v obraně a obdržela úkol připravit se k útoku z přímého dotyku, je prováděno proto, aby byla vytvořena **potřebná převaha sil a prostředků**, a to jak v celém útočném pásmu, tak zejména na směru hlavního úderu divize (v úseku průlomů), a vojska včas zaujala určené místo ve stanoveném výchozím prostoru pro útok.

Divize při něm přechází z obranného pásma širokého 30 až 45 km do útočného pásma o šířce 10 až 20 km, ve kterém se však nerozvíjí rovnoměrně, ale koncentruje síly a prostředky do úzkého pásma průlomů (obvykle v šířce do 4 km). Je tedy zřejmé, že přeskupení **se dotýká všech prvků bojové sestavy, bojového zabezpečení i míst velení**, přičemž pro některé jednotky a útvary půjde o manévr na vzdálenost 20 i více kilometrů.

Přeskupení je v tomto případě **kombinací střídání a přesunů**, které mají tři základní období: nejprve jsou útvary a jednotky divize v úloze střídány (ve většině případů vojsky cizí divize), v dalším — po zaujetí shromaždišť — se přesunují do výchozího prostoru k vystřídání, aby ve třetím období vystřídaly vlastní vojska, která se dosud bránila.

Proto patří přeskupení ke složitým úkolům. Navíc je uskutečňováno především v průběhu noci, za omezené viditelnosti, mnohdy i ve vypjatých časových lhůtách (letní noci jsou obzvlášť krátké) a vždy v dotyku s nepřítelem, který až dosud útočil a jemuž by měl být připravován a realizován manévry co nejdříve (až do zahájení útoku) utajen.

Pro úspěch přeskupení je potřebné dodržet některé obecně platné zásady. Ve všech případech musí být jeho záměr co nejjednodušší, i za cenu, že divize nedosáhne nejvýhodnějšího uskupení bojové sestavy pro přechod do útoku. Zvlášť složité je přeskupení zejména bojové techniky na předním okraji obrany, takže v některém případě bude (vzhledem k požadavkům na utajení) výhodnější ponechat ji v původních opěrných bodech a přeskupení dokončit až v průběhu palebné přípravy zteče. V nejzávažším případě je možné techniku přemístit za svým plukem po zahájení zteče; obvykle přitom bude určena do druhého sledu (pluku, praporu).

Dále k těmto zásadám patří požadavek na štáb divize, aby přeskupování organizoval z hlediska zabezpečení trvalé **pohotovosti** (větší části vojsk) k odrazení možného nepřátelského útoku v době plnění tohoto úkolu.

Důležitou zásadou přeskupování, jejíž plnění má značný význam, je **zachování předcházejícího režimu života v obraně**. Znamená to, že velitel divize je povinen věnovat pozornost jak dodržování palebného režimu, tak osvětlování terénu, hlídkování, používání spojovacích prostředků apod. Na druhé straně z toho vyplývá, že velitel přeskupujícího se pluku (praporu) musí již před plánovaným opatřením postupně upravit režim tak jak bude nepravděpodobněji probíhat v období přeskupování (především zahájit startování a pohyb techniky různými směry).

Přípravu a samotné přeskupení neprozradí jen pohyb techniky, protože slyšitelnost startování a chodu motorů je daleko vyšší než ve dne, ale také zvýšená velitelská činnost v terénu, zesílená aktivita průzkumných orgánů, odtarasování komunikací, opatření pořádkové služby, větší provoz na spojovacích prostředcích a další úkoly spojené přímo s přípravou útoku.

K významným opatřením přináleží i naplnění zásady, že **do zahájení přeskupení** (stejně jako při vystřídání) je zapotřebí **rozvinout všechna místa velení** útočících vojsk. To však znamená, že velitelské stanoviště i představené velitelské stanoviště je od prostoru přeskupení značně vzdáleno; VS navíc bude plně zaměstnáno přípravou útoku. Aby mohl velitel divize nebo jím pověřený funkcionář (např. ZV, NOSk) osobně ovlivnit průběh přeskupení, je žádoucí zřídit **pomocné velitelské stanoviště** v takovém místě (třeba v prostoru VS pluku, který z této části obranného pásma odchází), odkud může stanovené úkoly splnit.

Přeskupení **divize, které se nezdařilo splnit útočný záměr z chodu**, a to zpravidla ani po opakování, je uskutečňováno z obdobných důvodů — vytvořit požadovanou převahu na novém směru útočného pásma nebo původní směr hlavního úderu podstatně posílit. Protože však při něm nedochází ke změně šířky tohoto pásma a pokud ano, pak jen v omezeném rozsahu, znamená to, že půjde zpravidla **jen o dílčí přeskupení**, které nebude zahrnovat všechny prvky bojové sestavy a míst velení. Ostatně doba vyčleněná pro přípravu nového útoku — obvykle 6 až 8 hodin — rozsáhlé přeskupení sil a prostředků útočící divize neumožňuje.

Složitost přeskupení v tomto případě je dána nejen krátkostí času k jejímu vykonání, ale i tím, že nelze využívat noci nebo omezené viditelnosti (pokud nebyl útok zastaven v podvečerních hodinách).

Je tedy zřejmé, že půjde především o přeskupení druhých sledů, záloh, dělostřelctva rozmístěných v hloubce bojové sestavy divize, a to do zahájení palebné přípravy zteče, zatímco přeskupování rot a praporů prvního sledu pluků prvního sledu bude řešeno až po zahájení palebné přípravy zteče. Protože na stupni divize zahrnuje toto období palebného ničení obvykle dva palebné přepady, půjde o časový interval v rozmezí 20 až 30 minut, což při rychlosti $8 \text{ km} \cdot \text{h}^{-1}$ (samozřejmě, že ve výhodných podmínkách nebo v některých úsecích může být i vyšší) představuje vzdálenost 2 až 4 km. Je tedy zřejmé, že ve většině případů bude tato doba umožňovat jednotkám prvního sledu včasné zahájení zteče v určených prostorech.

● **Vystřídání** je obdobný druh manévru jako přeskupení, jehož **cílem je poskytnout:**

— **střídáním vojskům** nutný odpočinek, podmínky k obnově bojovosti, doplnění osob, materiálu a bojové techniky, nebo možnost přeskupit síly a prostředky k přechodu do útoku.

— **střídajícím vojskům** možnost zaujetí určeného výchozího prostoru a k přípravě útoku využít dosud vybudovaná obranná i ochranná ženíjná zařízení, získané prvky k vedení palby, informace o nepříteli, terénu apod.

Rovněž vystřídání je zapotřebí řešit jednoduše, skrytě a rychle, zabezpečit maximálně možné utajení. Základní podmínkou úspěšného vystřídání je jeho velmi promyšlená a pečlivá příprava co do nejmenších podrobností, odpovědné propočítání veškerých časových údajů (s ponecháním i určité časové zálohy k vyřešení nepředpokládaných vstupů — zejména nepříteli — do střídání). Střídající i střídaná vojska musí prokázat vysokou kázeň, přesné dodržování stanovených úkolů, zejména opatření k maskování, zachování režimu vojsk v průběhu střídání i po vystřídání, časové lhůty jeho zahájení a skončení, pochodové osy apod.

Plánujeme-li, že přeskupení proběhne ve třech obdobích, pak u vystřídání půjde o splnění dvou úkolů — především předsunout střídající divizi co nejbližší k výchozímu prostoru (jde o útok z přímého dotyku) a v dalším splnit rozhodující úkol, tj. vystřídání vojska v dotyku. Podle úkolu mohou tato vojska po vystřídání a soustředění v prostorech shromaždišť buď pokračovat v přeskupení, nebo odejít do týlu a zaujmout prostor odpovídající (obnova bojeschopnosti apod.).

K organizovanému vyjití k úsekům střídání určujeme střídajícími (divizi, plukům, popř. i praporům) **výchozí prostory k vystřídání** a vystřídáním motostřeleckým a tankovým jednotkám **shromaždiště**.

Je nutné předpokládat, že divize, která má převzít od dosud bránící se (a nyní přeskupující se) divize část jejího obranného pásma, bude v hloubce vlastního území, např. ve druhém sledu vševojskové armády, tj. 60 až 80 km od předního okraje obrany, v prostoru soustředění po obnově bojeschopnosti (vzdálenost může být ještě větší) apod. Náročnost střídání však vyžaduje přisunout střídající divizi co nejbližší k výchozímu prostoru určenému k přípravě útoku do výchozího prostoru k vystřídání.

Rozhodně nebude moci tento prostor zahrnout obranné úseky pluků prvního sledu, tj. překročit vzdálenost **10 až 12 km** od předního okraje. Tuto vzdálenost je třeba považovat za nejzazší, a to v tom případě, že na směru střídání není rozmístěn (nebrání se) pluk druhého sledu (vševojsková záloha) střídané divize. Pokud tomu tak bude, pak je zapotřebí — aby nedošlo ke značnému nahromadění vojsk a ke ztížení vystřídání — přední okraj výchozího prostoru k vystřídání zvolit už před třetím (čtvrtým) postavením, tzn. ve vzdálenosti **20 až 25 km** od předního okraje obrany.

Výchozí prostor pluků prvního sledu může dosahovat až šířky jejich útočného pásma (tj. do 5 km). Jeho vzdálenost od předního okraje obrany je závislá na vzdálenosti výchozího prostoru k útoku divize. V něm se rozmístí postupně (na základě časového plánu střídání) jednotky pluku, obvykle v praporech pochodových proudch a odtud jsou (opět přesně podle stanovených časových relací) podle svého určení připraveny **motostřelecké jednotky** zaujmout ve výchozím prostoru **východiště k útoku**, **tankové prapory vyčkávací postavení**, dělostřelectvo palebná postavení, PTZ a POZ prostory soustředění atd.

Shromaždiště střídaných jednotek bude vhodné stanovit každé četě a rotě. Když předpokládáme přesun v rámci přeskupení v praporech proudch nebo odchod do týlu, pak je určíme i každému praporu, a to tak, aby vzdálenost shromaždiště nepřekročila šířku opěrného bodu čtyř rot, popř. obranného rajónu praporu. Zkušenosti ze cvičení potvrzují, že přechod z bojové do pochodové (předbojové) sestavy lze na tuto vzdálenost uskutečnit bez potíží a v krátké době. Prakticky to tedy znamená, že nejprve se jednotky soustředí do četových proudch ve vzdálenosti do 400 m za svými opěrnými body, odsud se přesunou do rotního shromaždiště vzdáleného až 1500 m od opěrného bodu roty a bude-li to nutné, pak i do praporech shromaždišť určených ve vzdálenosti až 5 km za obrannými rajóny, prakticky v mezeře mezi 1. a 2. obranným postavením. Pro ostatní prvky bojové sestavy (dělostřelectvo v palebných postaveních, PTZ v prostoru soustředění) půjde o běžný manévř do nových palebných postavení (prostoru soustředění).

Tyto prostory musí být skryty před pozemním a vzdušným pozorováním, chráněny proti úderům ze vzduchu, mít skryté cesty příchodu a odchodu a zabezpečovat rozptýlení jednotek. Je zapotřebí, aby byl uskutečněn i vzájemný dohovor mezi střídajícími a střídajícími s cílem nedopustit hromadění vojsk obou divizí ve stejném prostoru, vzájemné křížení pochodových os apod. Pobyt v nich je třeba omezit na nejnnutnější dobu

potřebnou pro organizaci plánované činnosti. Proto výchozí prostor k vystřídání zaujme divize nejčastěji poslední noc před zahájením střídání a pokud to dovolí situace, pak ještě později.

Vlastní vystřídání se uskuteční během jedné, popř. dvou nocí, které předcházejí zahájení útoku. Rozhodne o tom nejen délka noci, ale i požadavek na dosažení pohotovosti a zahájení útoku. Pokud bude střídání rozloženo do dvou nocí, pak zaujetí východiště k útoku motostřeleckými jednotkami se uskuteční až poslední noc před útokem.

Střídání obvykle uskutečňujeme v několika obdobích. Jako **prvé** jsou přesunovány do určených prostorů průzkumné orgány a místa velení. **Druhou** skupinu tvoří raketový útvar a dělostřelectvo, které musí dosáhnout pohotovosti k vedení úderů či palby ještě do zahájení střídání hlavních sil divize. S nimi se mohou přesunovat i určené baterie protiletadlového pluku s úkolem bránit jak raketový útvar a dělostřelectvo, tak i přesunující se první sledy divize, které tvoří **třetí**, početně nejsilnější část divize. Jako **poslední** zaujímají určené prostory druhý sled (vševojsková záloha), zálohy a tyl divize.

Zvláštní opatření si vyžádá rozhodnutí velitele divize, která střídá po přesunu z hloubky, použít **v prvním sledu tankový pluk**. Protože se rozmísťuje ve vyčkávacím prostoru ve vzdálenosti 12 až 15 km od předního okraje, bude nutné, aby si zabezpečil do zahájení zteče čáru přechodu ke zteči alespoň motostřeleckou rotou. Může to být rota praporu druhého sledu sousedního motostřeleckého pluku prvního sledu, která se po překročení tankovým plukem soustředí a připraví k přesunu za svým organickým praporem. Obdobně bude povinen řešit tuto situaci velitel motostřeleckého pluku prvního sledu, který se rozhodl použít celý tankový prapor do prvního sledu.

Raketový útvar, dělostřelectvo a baterie PVO střídané divize, pokud nejsou přibírány k vedení jaderných úderů, palebné přípravě a podpoře zteče, zůstávají v zaujatých prostorech bojového rozmístění a palebných postaveních do té doby, dokud přicházející motostřelecké a tankové pluky prvního sledu neuskuteční vystřídání, nezaujmou svá postavení a nezorganizují palebný systém a případně i velení.

Pro **zaujetí míst velení** platí při vystřídání obdobné zásady jako u přeskupení. Je nutné, aby střídající divize zaujala místo velení už do zahájení střídání. Tato skutečnost nebrání úspěšnému průběhu vystřídání. Pro velitele divize a jeho štáb vytváří výhodné podmínky pro velení podřízeným vojskům z velitelského a předsunutého velitelského stanoviště, i když už v této době bude potřebné velmi intenzivně pracovat (končit) na přípravě útoku.

Odpovědnost za bezpečný průběh střídání a velení v době plnění tohoto úkolu má **velitel střídané divize**. Je proto povinen učinit všechna opatření k odvrácení nenadálého napadení nepřítelem a k odražení jeho zteči. Při přechodu nepřítele do útoku velitel střídané divize, přičemž se mu podřizují i střídající útvary.

Na ukončení vystřídání považujeme hlášení velitele střídající divize veliteli armády a splnění tohoto úkolu.

Stručně naznačená problematika přeskupení a vystřídání svědčí o tom, že úspěch této činnosti závisí především na schopnostech velitele a jeho štábu zorganizovat přeskupení (vystřídání) sice jednoduše, ale přitom podrobně a přesně.

Článek na téma organizace přeskupení a vystřídání uveřejníme v našem časopise v některém z příštích čísel.